

אקטואליה

E

מידע/דיעה - אובייקטיבי /סובייקטיבי

ידיעה/כתבה - טקסט בו מציג הכותב את המידע, את העובדות לגבי נושא מסויים.

מאמר - טקסט בו מביע הכותב את עמדתו/דעתו בנושא מסויים.

הערה חשובה

הידיעה/הכתבה העיתונאית מתמקדת בדרך כלל בעובדות ולא בפרשנות. עם זאת, עמדת הכותב יכולה לבוא לידי ביטוי בבחירת הפריטים המודגשים וסדר הופעתם ובבחירת המילים לתיאור האירוע.

המאפיינים הבולטים

כתבה/ ידיעה - מטרתן למסור לקורא **מידע** **אובייקטיבי** עד כמה שאפשר, כדי שהקורא יוכל לגבש לעצמו דעה בנושא שבו הן עוסקות.

מאמר - מטרת הכותב להציג בפני הקוראים **דעות** בנושא מסויים מתוך כוונה לשכנעם לקבל את דעתו. כותב המאמר מתבסס על עובדות, מידע ונתונים שנבחרו ממקורות שונים כדי להסיק מסקנות. המאמר **אינו מספק מידע אובייקטיבי**, אלא מבטא את דעת כותבו.

מבנה: כותרת ראשית, *כותרת משנה, *פתיחה וגוף.

כותרת ראשית

כותרת משנה* - כאן ייכתב, בדרך כלל, משפט עיקרי מתוך הכתוב, שימשוך/שיסקרן/שיגרה את הקורא להמשיך לקרוא את הכתבה.

פתיחה* - בחלק זה ייכתבו, בדרך כלל, פרטי הרקע לאירוע או תמצית/ עיקר המידע.

גוף - בחלק זה יובאו פרטי הדיווח.

חדשות טובות לתלמידים: חברות העבודה יבטלו

ההחלטה תחסוך להורים מאות שקלים ותוריד
כמה קילוגרמים מהילקוטים הכבדים

א"ג' לא יעלה על 200. אם הספר
ארוך יותר, הוא יחולק לשני כרכים.
בכיתות ד'ו' יותר להשתמש בספ-
רים של 300 עמודים.

המפקחת על תחום הבריאות במש-
רד החינוך עירית לבנה אמרה כי בק-
רוב צפויים שינויים נוספים במטרה
להפחית את משקל הילקוט שסוחבים
התלמידים. בין היתר ייבנו תאים אישיים
בבתי הספר, ויום הלימודים יאורגן כך שה-
תלמידים לא ייאלצו לסחוב עימם ספרי לי-
מוד מיותרים. שרת החינוך, לימור לבנת,
אמרה כי משרדה יסביר להורים ולתלמידים
כיצד להפחית את משקל הילקוט במסגרת תו-
כניות החינוך לבריאות.

מאת תמר טרבלסי-חדד

בשורות טובות לתלמידים ולהורים: מעתה
לא תצרכו לסחוב ילקוטים כבדים ותוכלו לח-
סוך מאות שקלים. משרד החינוך יבטל את חוב-
רות העבודה שצורפו עד כה לספרי הלימוד.

במקום החוברות יותר לתלמידים לכתוב בספ-
רים הלימוד עצמם. מדובר באחת ההמלצות שגיי-
שה ועדה פנימית במשרד החינוך בראשות גף
אישור ספרי לימוד, אבי לוי, שעסקה בהפחתת
משקל ספרי הלימוד שנאלצים לסחוב התלמידים.
מסקר של גף אישור ספרי לימוד עלה כי החו-
ברות מייקרות את הספרים בכ-60%, וכי לעיתים
הן מכילות יותר עמודים מאשר הספרים עצמם.

משרד החינוך הנחה גם את המוציאים לאור כי
מספר העמודים הכולל בספרי הלימוד לכיתות

ענף חדש: יבוא לארץ של מורים לאנגלית

מספר המורים המוסמכים לאנגלית במערכת החינוך יורד
● הפתרון: משרד החינוך מתכוון ליבא מורים יהודים מחו"ל

מאת תמר טרבלסי-חדד,

כתבתנו לענייני חינוך

על רקע המחסור החמור במורים לאנגלית
בבתי הספר מתגבש בימים אלה במשרד החינוך
מבצע לגיוס מורים חדשים לאנגלית באמצעות
איתור מורים יהודים מארצות דוברות אנגלית.
המשרד מתכנן לפתות את המורים לעלות
לישראל באמצעות התחייבות לספק להם עבו-
רה והטבות במערכת החינוך. מנכ"ל משרד החי-
נוך, שמואל אבואב, אמר כי על רקע מחסור
חמור בכ-300 מורים לאנגלית פנה משרדו ביי-
מים אלה לסוכנות היהודית כדי לגבש תוכנית
משותפת לאיתור המורים בארצות דוברות אנג-
לית תוך מתן דגש על ארצות הברית.

כותרת

תפקיד הכותרת לגרות את הקורא לקרוא את הטקסט
ו/או למסור מידע לגבי תוכן הטקסט.

סוגי כותרות

יש כותרות ענייניות, שמספקות מידע וקריאתן מלמדת
על תוכן הטקסט.

יש כותרות פיקנטיות, שלא ניתן לדעת מהן הרבה, אם
בכלל, על תוכן הטקסט אך הן מעוררות סקרנות.

יש כותרות מגמתיות, מציגות חלק מהמידע כדי לגרום
לקורא עניין, אך מכוונות לדיעה מסוימת מראש.

שימוש בכותרת למיקוד הקריאה

כדי להקל על מיקוד בקריאה כדאי לשאול שאלות שונות (כגון: מי? מתי? כמה? למה?) שעולות מהכותרת לפני הקריאה ובסופה לבדוק אם קיבלנו עליהן מענה:

"20 שנה לרוצח"

מי הרוצח?

למה רצח?

את מי רצח?

מתי נתפס?

צופן הסתרים של העיתון

מחברים : פרופ' אריה ווהל ; שרה ליפקין ; הגר
אנוש

על פי מאמר בספריה החינוכית של מטי"ח

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=2069>

מילים קטועות

העיתון מודפס בטורים צרים, שנועדו לאפשר לעין לעקוב בקלות אחרי הכתוב מבלי לדלג שורה כלפי מעלה או כלפי מטה. אבל דבר זה יוצר קושי: מילים שאינן נכנסות בשלמותן בסוף השורה נקטעות,

מסומנות במקף –

ונמשכות בשורה הבאה.

קהילת העובדים הזרים געשה אתמול בעקבות החלטת הממשלה, לה, המשאירה ללא אזרחות מאות ילדים שאינם עומדים בקריטריונים – כאלה ששוחים בישראל פחות משש שנים או מי שהיו בני יותר מ־14 כשהגיעו לכאן.

ילדיהן של לינה ואיידה, עובדות מהפיליפינים, יאלצו לחכות. הם בני פחות מ־5. אמהותיהם חד־הוריות. שתיהן קיוו שיפסיקו לחשוש ממעצרים של משטרת ההגירה כתוצאה משינוי המעמד של ילדיהן. עכשיו הן מאוכזבות.

נוח, בן שנתיים וחצי, בנה של לינה, נולד בישראל. אמו מנקה די־רות כבר תשע שנים. "הילדים הגדולים יותר של אנשים בקהילה שלנו פתאום הפכו לחוקיים והם

בסדר, ואילו הבן שלי, שנולד פה, לא חוקי", מוחה לינה. "מה אני יכולה להגיד על זה?

אני מצטערת על האפליה הזאת. זה

לא נעים לחיות ככה. כמעט

כל חודש עוזרים אותי

ומשחררים כשמגלים

שאני חד־הורית. הבן שלי נמצא במ

עון של "מסי

לה", ארגון שעוזר לעוב

מילים קטועות

מאחר שצורת הדפסה כזו איננה מקובלת בדברי דפוס אחרים, עלול קורא העושה את צעדיו הראשונים בקריאת עיתון, להתקשות בהבנת הכתוב. קושי זה נעלם תוך זמן קצר עם הניסיון.

השמטת מילים

הקיצור הוא תנאי חשוב ללשון עיתונאית טובה, לכן לשון העיתון, ובעיקר לשון הכותרות, מצטיינת בחיסכון במילים.

תפקידה של הכותרת הוא לספק לקורא מידע ולמשוך את תשומת לבו.

אבל מכיוון שאותיות הכותרת גדולות, יש מקום למילים ספורות בלבד, ולתוכן צריך לדחוס את מרב המידע האפשרי.

הכותרת צריכה גם להתחרות עם מודעות הפרסומת מסביבה, המצטיינות בלשון חסכנית ומושכת.

לכן, ניסוח הכותרות דומה לעתים קרובות לניסוח מברק: משמיטים מילים שאינן הכרחיות להבנת העניין.

בכותרות רבות נשמטת המילה "את".

**למשל: "מזמיני רכב ביטלו הקנייה",
במקום: "מזמיני רכב ביטלו את הקנייה"
"המורדים כבשו רוב העמדות"**

**במקום: "המורדים כבשו את רוב העמדות"
"ראש הממשלה מסיים שלב ההכנה"
במקום: "ראש הממשלה מסיים את שלב ההכנה"**

לפעמים משמיטים מילים אחרות. השמטה זו אינה פוגעת במידע, מכיוון שהקורא יכול להשלים בעצמו את המילה החסרה

למשל: "ראש הממשלה לנשיא ארה"ב: המצב -
משתפר",

במקום: ראש הממשלה אמר לנשיא ארה"ב...

"20 שנה לרוצח"

במקום: 20 שנות מאסר נגזרו על הרוצח.

לעתים קרובות יש קו מפריד במקום המילה החסרה:

”ירדנה ארזי – לפני אסירים בתל-מונד”,
במקום: ירדנה ארזי הופיעה לפני אסירים בתל-מונד.

”140 נהגים - לדין באשקלון”,
במקום: 140 נהגים הועמדו לדין באשקלון.

השמטת מילים - מה עושים?

אם הכותרת איננה ברורה, חפשו מהי המילה החסרה, ונסו להשלים בדמיונכם את המשפט החסר למשפט שלם וברור.

אם יש כותרת משנה, קראו אותה והיעזרו בה. בדרך כלל תוכלו למצוא בה את התשובה לשאלותיכם.

ראשי תבות וקיצורים

דרך אחרת לחסוך במילים היא באמצעות שימוש
בראשי תיבות או בקיצורים.
לפניכם מספר דוגמאות:

- או"ס
- ד"ר
- דו"ח (דוח)
- ארה"ב
- המזה"ת
- בג"ץ
- בד"כ

ראשי תבות וקיצורים - מה עושים?

הדפיסו רשימה של ראשי תיבות וקיצורים מקובלים ושכיחים.

כאשר תיתקלו בהם בעיתון, או בכל מקום אחר, ולא תזכרו את משמעותם, עיינו שוב ברשימה זאת.

אם תכירו ראשי תיבות או קיצורים חדשים, הוסיפו אותם לרשימה.

חידושי מילים

לעתים קרובות קורה שמאורע או מצב חדש מצריכים בדחיפות מילה חדשה, שלא הייתה קיימת בשפה העברית.

לעיתונאי אין פנאי לחכות עד שתימצא מילה מתאימה לצרכים החדשים. לא אחת קורה שעיתונאי ממציא מילה חדשה בעצמו. ה"יצירה" החדשה נדפסת בעיתון, נכנסת לשימוש בפי הקוראים ומשתרשת בדיבור.

חידושי לשון רבים, הנחשבים היום מילים מובנות לכול, נולדו כהמצאה של עיתונאים ושל כותבי מודעות. גם מילים שגורות כמו "גיבוי" "הסלמה", "יישום" "תקליטור", "חלופה" או "ביצועים" היו תחילה מושגים באנגלית, עד שתורגמו והותאמו לעברית על-ידי אנשים שרצו להתבטא ולא היה להם פנאי להמתין להחלטות הרשמיות של מומחי לשון.

הביטוי "פסק זמן" נולד כך, לפני הרבה שנים, כאשר הכדור-סל הישראלי עלה לראשונה על מפת הספורט האירופית. שנות ה-90 הראשונות הביאו עמן מבול של מושגים חדשים בעולם המחשבים הביתיים, מ"מדפסת" עד "הקלדה", מ"דיוור ישיר" עד "מנתח מערכות", "מחולל יישומים" וכמובן "תכנה", "חמרה" ו"קניון". זוהי תופעה חיובית, משום שהיא מעשירה את הלשון, אבל כאשר המילה חדשה לגמרי, היא עלולה להקשות על הקורא את הקריאה.

סיפור אופייני לכושר ההמצאה העיתונאית הוא סיפור
לידתה של המילה "כייס", באחד הלילות, זמן רב לפני
הקמת המדינה. עד לאותו הלילה לא היו בארץ ישראל
"כייסים" אלא רק "גנבי כיס". באותו הלילה, בשנת
תרצ"א, עבד איתמר בן-אב"י (בנו של אליעזר בן-
יהודה) בעריכת העיתון "דואר היום". לפניו הייתה
מונחת כותרת ארוכה מדי:

"מאסר חמישה חודשים לגנבי כיס"

"מאסר חמישה חודשים לגנבי כיס"

המילה "כיס" לא נכנסה לשורה הראשונה, גזלה שורה נוספת והפריעה לעימוד המוצלח של הידיעה. איתמר בן אב"י התהלך אנה ואנה ופתאום נעצר וקרא בהתרגשות לעבר הסדרן: "כתוב בשורה אחת: מאסר חמישה חודשים לכייסים."
כך חסד שורה בעמוד העיתון, והוסיף את המילה "כייס" למילון.

מידת הקושי בלשון העיתונות משתנה מעיתון לעיתון,
ויש הבדלי רמה גם בתוך אותו עיתון.

לשון החדשות קלה וברורה יחסית.

המאמרים מורכבים יותר, וכדי להבין את הכתוב
במדורים המקצועיים, צריך הקורא להבין משהו
בנושא עצמו, בין שמדובר בספורט או בתאטרון, בין
שמדובר במחשבים, במוסיקה או באיסוף בולים.

חידושי לשון-מה עושים?

אם החומר שאתם קוראים מעניין אתכם, ואינכם יכולים להבין משמעות של מילה מסוימת גם מתוך ההקשר, כדאי לכם לפנות למילון. כך תבינו את הכתוב וגם תוסיפו מילה חדשה לאוצר המילים שלכם.

אם המילה היא יצירה "טרייה", ייתכן שלא תמצאו אותה במילון. במקרה כזה שאלו את המורים, או את החברים.

מילים לועזיות

פעמים רבות מופיעות מילים לועזיות המקשות על הקריאה. רוב המילים הלועזיות הנפוצות הגיעו מהאנגלית, או שהן בינלאומיות.

למילים הלועזיות יש סיומות אופייניות

כמו ציה אדמיניסטרציה; אינטליגנציה

כמו איסט-אידאליסט; טרוריסט

אבל לפעמים מוסיפים להן סיומת עברית כמו X י

אדמיניסטרטיבי; אובייקטיבי; אוניברסלי

מילים לועזיות-מה עושים?

עבוד שלי

עליכם לנסות לקרוא את האנגלית הכתובה באותיות עבריות ותזהו את המלה.

כדי להקל עליכם מובא כאן מילון של מילים לועזיות שכיחות. כל מילה מנוקדת כדי שתדעו איך להגות אותה. ליד כל מילה נכתב פירושה בקיצור.

היעזרו במילון זה שעה שאתם קוראים בעיתון. אם אתם נתקלים במילה לועזית שאיננה מופיעה כאן, חפשו אותה במילון עברי-עברי/ אנגלי-עברי או בלקסיקון לועזי-עברי.

לאחר מכן תוכלו להוסיף לרשימה את המילים שמצאתם.